

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. R.

przeciwko Rejonowemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Spółce z o.o. w B.

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 kwietnia 2014 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T.

z dnia 10 września 2013 r.

1) oddała zażalenie;

2) zasądza od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w T.) na rzecz adwokat K. L. tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł, podwyższoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. postanowieniem z dnia 10 września 2013 r. odrzucił skargę A. R. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 30 grudnia

2010 r. w sprawie ... 80/10, którym oddalono apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy w B. z dnia 21 września 2010 r., oddalającego powództwo A. R. o przywrócenie do pracy w pozwanym Rejonowym Przedsiębiorstwie Wodociągów i Kanalizacji Spółce z o.o. w B.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd odwoławczy wskazał, że pozwany pracodawca rozwiązał z powodem umowę o pracę bez wypowiedzenia z jego winy na podstawie art. 52 § 1 pkt 3 k.p. z powodu utraty uprawnień do pracy na stanowisku kierowcy – konserwatora, albowiem orzeczono wobec niego środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych kategorii B na okres 1 roku prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w T. z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie ... 138/10. Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z dnia 21 września 2010 r. oddalił powództwo A. R. o przywrócenie do pracy u strony pozwanej. Sąd Okręgowy w T., oddalając apelację powoda od tego wyroku, w rozważaniach prawnych przyjął, że oświadczenie pracodawcy o rozwiązaniu z powodem umowy o pracę bez wypowiedzenia było nieskuteczne, bowiem w dacie odbioru oświadczenia pracodawcy przez pracownika stosunek pracy już nie istniał, ponieważ został rozwiązany już wcześniej, tj. w dniu 17 marca 2010 r., wskutek oświadczenia powoda złożonego w trybie art. 55 k.p. W skardze o wznowienie postępowania zakończonego tym wyrokiem powód powołał się na podstawy z art. 401 pkt 2 k.p.c. i art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., wskazując że z uwagi na występującą u niego chorobę psychiczną (uzależnienie od alkoholu) zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że w momencie składania oświadczeń woli i w toku całego postępowania miał zniesioną poczytalność i nie był zdolny do obrony. Ponadto, jak podniósł, w trakcie procesu znajdował się pod wpływem silnie działającego środka psychotropowego, mającego wpływ na układ nerwowy. Według powoda, nie miał więc zdolności procesowej i był pozbawiony możliwości działania. Uzasadniając drugą ze wskazanych podstaw wznowienia skarżący wskazał, że wyroki sądów pracy odnosiły się do skazującego wyroku karnego z dnia 2 lutego 2010 r., II K 7/10, podczas gdy na skutek jego apelacji orzeczenie to zostało zmienione wyrokiem Sądu Okręgowego w T. z dnia 27 maja 2010 r., ... 138/10 w ten sposób, że postępowanie karne o zarzucany mu akt oskarżenia czyn z art. 178a § 1 k.k. warunkowo umorzono. W takiej sytuacji, w ocenie powoda, uzasadnione jest

twierdzenie, że wyrok Sądu Pracy oparty został na skazującym wyroku karnym, następnie uchylonym, co stanowi podstawę wznowienia postępowania w myśl art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c.

Sąd Okręgowy, oceniając wniesioną przez powoda skargę o wznowienie postępowania, podniósł przede wszystkim, że stosownie do treści art. 410 § 1 k.p.c., sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. Zakres wstępnego badania oparcia skargi na ustawowej podstawie nie ogranicza się przy tym do kontroli, czy wskazane w skardze okoliczności odpowiadają ustawowym podstawom wznowienia, ale obejmuje również stwierdzenie, czy podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje.

Stosownie do brzmienia art. 401 pkt 2 k.p.c., można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności, jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania. Według Sądu odwoławczego, nie można uznać, ażeby powód nie miał zdolności procesowej bądź był pozbawiony możliwości działania, które to okoliczności wskazywał jako podstawy wznowienia z art. 401 pkt 2 k.p.c. Zdolność procesową mają bowiem osoby fizyczne posiadające pełną zdolność do czynności prawnych (art. 65 § 1 k.p.c.). Tę zaś posiadają osoby pełnoletnie, które nie zostały ubezwłasnowolnione (art. 12 k.c.). Skoro zatem powód jest nieubezwłasnowolnioną pełnoletnią osobą, nie ma możliwości stwierdzenia, że nie miał zdolności procesowej. Podobnie, brak jest przesłanek do uznania, ażeby w sprawie objętej skargą pozbawiony był możliwości działania. Pozbawienie możliwości działania jest utożsamiane z przyczyną nieważności w postaci pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw polega zaś na tym, że z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów postępowania cywilnego, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części. Ta podstawa wznowienia nie ma zatem nic wspólnego ze stanem zdrowia strony, na co wyłącznie w tym kontekście powołuje się skarżący.

Zgodnie zaś z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., można żądać wznowienia na tej podstawie, że wyrok został oparty, między innymi, na skazującym wyroku karnym,

następnie uchylonym. Wbrew stanowisku skarżącego, taka sytuacja w sprawie objętej skargą nie wystąpiła. Skazujący powoda wyrok karny z dnia 2 lutego 2010 r., ... 67/10, nie został bowiem uchylony, a jedynie zmieniony w ten sposób, że postępowanie karne zostało warunkowo umorzone. Ponadto, umarzając warunkowo postępowanie Sąd Okręgowy orzekł wobec oskarżonego środek karny zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych kategorii B na okres 1 roku, czym potwierdził zasadność powołanej przez pracodawcę przyczyny rozwiązania umowy o pracę w trybie dyscyplinarnym, tj. zawinionej utraty uprawnień koniecznych do wykonywania pracy na stanowisku kierowcy - konserwatora. Niezależnie od tego, Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku w sprawie objętej skargą o wznowienie postępowania zauważył, że oświadczenie pozwanej o rozwiązaniu z powodem umowy o pracę bez wypowiedzenia było nieskuteczne prawnie, albowiem wcześniej doszło do rozwiązania tego stosunku pracy na skutek oświadczenia pracownika złożonego w trybie art. 55 k.p. Również z tego względu trudno uznać, że wyrok w tej sprawie został oparty o skazujący wyrok karny, który zresztą nigdy nie został uchylony.

Biorąc to pod uwagę, Sąd Okręgowy stwierdził, że wskazane przez skarżącego okoliczności w rzeczywistości nie odpowiadają żadnej z ustawowych podstaw wznowienia, wobec czego jego skarga podlegała odrzuceniu na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego pełnomocnik reprezentująca powoda z urzędu, podnosząc zarzut naruszenia art. 410 w związku z art. 148 i art. 149 k.p.c., wskazała, że dokonując wstępnej oceny skargi o wznowienie postępowania Sąd powinien ograniczyć się do ustalenia, czy podstawa wskazana w skardze odpowiada którejkolwiek z ustawowych podstaw wznowienia. Badanie skargi o wznowienie postępowania nie może bowiem polegać wyłącznie na ocenie twierdzeń zawartych w skardze i jej uzasadnieniu. Posiedzenia niejawne odbywają się bez udziału stron, a w ich toku sąd rozstrzyga w zasadzie kwestie formalne. Odrzucenie skargi jest orzeczeniem co do jej istoty, rozstrzygnięciem merytorycznym, opartym na merytorycznej ocenie zasadności powołanej przez skarżącego podstawy wznowienia, wobec czego przed jego wydaniem powinno być

przeprowadzone posiedzenie jawne, dające stronie możliwość przedstawienia jej twierdzeń.

Pełnomocnik żalącego się wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i o zasądzenie na rzecz powoda kosztów postępowania, ewentualnie o przyznanie jej kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione.

Przepis art. 410 § 1 k.p.c. w aktualnym brzmieniu stanowi, że sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanego terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie, a postanowienie w tym przedmiocie może być wydane na posiedzeniu niejawnym. Przytoczone uregulowanie wykracza poza ramy postępowania wstępnego ze skargi o wznowienie postępowania. Zastosowanie tego przepisu oznacza, że przedmiotem badania sądu jest zachowanie terminu oraz oparcie skargi na jednej z ustawowych podstaw wznowienia, a w konsekwencji także dopuszczalności skargi z mocy ustawy i legitymacji do jej wniesienia. Stwierdzenie na posiedzeniu niejawnym dopuszczalności wznowienia nie ogranicza się do badania, czy wskazane przez skarżącego okoliczności dają się podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, lecz obejmuje badanie i ustalenie, czy podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje. Nastąpiła bowiem - wskutek uchylenia art. 411 k.p.c. - eliminacja dwustopniowego postępowania. Skarga o wznowienie postępowania podlega - w myśl art. 410 § 1 k.p.c. - odrzuceniu jeżeli - w okolicznościach konkretnej sprawy - podawana podstawa nie zostanie przez Sąd stwierdzona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07, LEX nr 334985, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007 nr 3 – 4, poz. 42, czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, LEX nr 155376).

Trafnie zatem Sąd Okręgowy uznał za konieczne zbadanie, czy sformułowane przez skarżącego podstawy wznowienia w rzeczywistości występują i prawidłowo stwierdził ich brak.

Nie można bowiem uznać, że powód w trakcie postępowania w sprawie objętej skargą nie miał zdolności procesowej, skoro jak trafnie zauważył Sąd Okręgowy jest on nieubezważnioną osobą pełnoletnią, a takie osoby fizyczne mają pełną zdolność do czynności prawnych (art. 12 k.c.), warunkującą posiadanie zdolności procesowej (art. 65 § 1 k.p.c.), na co żadnego wpływu nie ma choroba alkoholowa powoda. Brak jest także podstaw do stwierdzenia pozbawienia powoda możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c., albowiem i w tym zakresie Sąd odwoławczy prawidłowo zauważył, że tej przesłanki nieważności nie można utożsamiać ze stanem zdrowia strony, na co wyłącznie powoływał się powód. Wadliwość polegająca na pozbawieniu strony możliwości obrony, wywołująca nieważność postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.), występuje bowiem wówczas, gdy strona procesowa, wbrew swej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutki tego uchybienia nie mogły być usunięte w dalszym toku procesu przed wydaniem w danej instancji wyroku (por. np. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000 nr 12, poz. 220, z dnia 10 stycznia 2001 r., I CKN 999/98 i z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/00, niepublikowane oraz z dnia 10 czerwca 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975 nr 3, poz. 66). Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw polega więc na tym, że z powodu wadliwości procesowych, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, Prokuratura i Prawo 1999 nr 5, poz. 41, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00, LEX nr 55517). Na wystąpienie tego rodzaju okoliczności w sprawie objętej skargą o wznowienie skarżący się zaś nie powoływał.

Biorąc to pod uwagę, nie ma przesłanek do stwierdzenia, że wskazana przez skarżącego podstawa wznowienia z art. 401 pkt 2 k.p.c. rzeczywiście wystąpiła. Podobnie ocenić należy też powołanie się przez skarżącego na podstawę

wznowienia z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. Zgodzić się bowiem trzeba z Sądem Okręgowym, że wyrok w sprawie objętej skargą nie został oparty na karnym wyroku skazującym, następnie uchylonym, skoro po pierwsze, skazujący powoda wyrok karny z dnia 2 lutego 2010 r., ... 67/10, nie został uchylony, a jedynie zmieniony w ten sposób, że postępowanie karne zostało warunkowo umorzone, po drugie, umarzając warunkowo postępowanie, Sąd Okręgowy orzekł wobec oskarżonego środek karny zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych kategorii B na okres 1 roku, czym potwierdził zasadność powołanej przez pracodawcę przyczyny rozwiązania umowy o pracę w trybie dyscyplinarnym, tj. zawinionej utraty uprawnień koniecznych do wykonywania pracy na stanowisku kierowcy – konserwatora, i po trzecie, Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku w sprawie objętej skargą o wznowienie postępowania zauważył, że oświadczenie pozwanej o rozwiązaniu z powodem umowy o pracę bez wypowiedzenia było nieskuteczne prawnie, albowiem wcześniej doszło do rozwiązania tego stosunku pracy na skutek oświadczenia pracownika złożonego w trybie art. 55 k.p.

Z tych względów, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do uwzględnienia zażalenia, wobec czego postanowił jak w sentencji (art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.).